

Ida Winther

'At private den'

- om mobiltelefoniens domesticering af det offentlige rum og den performede medialiserede intimitet.

Vi er som individer blevet mere synlige, transparente, hørlige og tilgængelige for hinanden; både på grund af den omfattende og øgede (overvågnings)teknologi vi alle er omgærdet af, og fordi vi konstant gennem den digitale og mobile kommunikation kan nå hinanden (alle steder og når som helst). Mobiltelefonien bidrager til en medialisering af privatlivet. Det private liv og talen om intime øjeblikke er blevet en del af det offentlige rums lydbillede. Midt i det offentlige rum muliggør mobiltelefonens sms-funktion, at man kan lukke det offentlige ude og blive privat. Mobiltelefonen er som genstand såre lille; men dens rækkevidde og betydning i det sociale rum er omfattende.

Dette arbejdsrapport tager udgangspunkt i et feltarbejde i en ungdomsklub og fokuserer på, hvilken betydning mobiltelefonens tilstedeværelse som konkret genstand har i klubben for de store børn/unge, og hvordan de unge 'går privat' midt i det offentlige¹. Indledningsvis vil jeg kort ridse et par af den mobile kommunikations muligheder op, for herefter at bevæge mig ind i et mere microsociologisk og kropsfænomenologisk univers med særlig inspiration fra hverdagslivssociologen Erving Goffman.

Allestedsnærværende medialiseret kommunikation

Der kommunikeres globalt som aldrig før. Den gennemgribende medialisering af kulturen og den digitale kommunikation er vilkår, der bl.a. har ændret og fortsat udvikler nye former for kommunikation. Nationale såvel som transnationale deloffentligheder dannes, hvilket giver enkeltindivider, netværk eller mere organiserede bevægelser og private firmaer muligheder for intern kommunikation, koordinering og mobilisering af aktivister, politisk protest eller deciderede (slås)kampe. Vi kan kommunikere hele tiden med alle de andre, der er 'på', mobilt, ad

hoc og i netværk der krydser andre og som potentielt kan udvide den sociale udveksling (Rheingold 2002).

Teknisk set er denne masseindividuelle kommunikation en del af Internettet, men den er også knyttet til udviklingen af mobiltelefoner. I dag er der mere end én milliard netbrugere og mere end to milliarder mobiltelefonlinjer. To tredjedele af planetens indbyggere kan kommunikere takket være mobiltelefoner, selv på steder uden elektricitet og fasttelefonlinjer. I løbet af ret kort tid har en eksplosion af nye kommunikationsformer fundet sted. Folk har udviklet sine egne systemer – gennem SMS, blogger og Skype. Peer-to-peer (klient-til-klient), eller P2P, gør det muligt at overføre alle typer data. (Castells 2006)².

Den mobile kommunikation kan foregå så godt som alle steder, og er ikke i udgangspunktet bundet til en fast opkobling eller til et sted, hvorfra der tales. Den er deterritorial i sin form. Trods denne flydende form taler og skriver det enkelte menneske et sted fra. På en og samme tid er det mobilt kommunikerende menneske frit svævende og såre konkret placeret. Mennesket er altid situeret og lokaliseret, også selv om det foregår i bevægelse, så foregår bevægelsen hen over et sted. Vi kommunikerer med og i kraft af vores kroppe. Med lyd, mimik, berøring og bevægelser. Foregår kommunikationen ved hjælp af kommunikationsobjekter er disse objekter i en form for interaktion med vores krop. Mobiltelefonen ligger i lommen. Man mærker den ind mod lysken. Kan fornemme dens summen når den aktiveres. Man har den i hånden, bevæger tommelfingeren på det lille tastatur og kigger på displayet. De små earplugs fra mobiltelefonen er næsten umærkelige; men de sidder fast og falder de ud, kan det straks fornemmes. Ud igennem dem kommer lyd; tale såvel som musik. Høj som lav. Hele kroppen er aktiveret. Hos brugere, som ikke benytter den særlig meget, eller som (endnu) ikke har den indgroet, kan man iagttage en fysisk 'faren sammen' eller et lille hop når den ringer. Folk rejser sig unødvendigt voldsomt, bliver røde i hovedet, hvis de har glemt at slukke den. En sætning som "Det var godt nok pinligt, det må I undskylde" er i sådanne situationer ganske almindelig. Kroppen reagerer på den lydlige forstyrrelse. Hos de meget mobil-aktive er der så godt som ingen synlig reaktion, når mobilen ringer eller bipper. Den lille telefon kan komme så godt som uset op af lommen, klappes op med den ene hånd, så man kan kigge skævt ned på displayet og besvare en sms uden at andre ser det. Objektet er så godt som vokset ind i brugerens kropslige hylster. Den er blevet til en form for 'sjette finger'. Hvis den brummer, sågar ringer, arbejder kroppens ene arm sig selvfølgelig

ned i lommen, som var det hovedhåret der kløede. Evt. kan iagttagere registrere at øjnene bliver en smule flakkende, når andre melder sig på linien.

Uanset hvor meget man bruger mobiltelefonen konstant, lidt eller er digital immigrant³, så er den alle stedsnærværende mobile kommunikationsmulighed blevet en fast bestanddel af det moderne hverdagsliv over hele kloden⁴. Vores hverdagslige væren, vores kommunikations- og interaktionsformer er under kraftig forandring, og vores adfærd og opfattelse af at være tilgængelig, at kunne bevæge os og være privat ændrer karakter.

Scener fra en klub

1. Sanne viser en af de voksne sin nypyntede mobiltelefon. Herefter sætter hun sig ved det lange bord i midten af Caféen. Her bliver hun siddende et par timer og kigger tavst på den store fladskærm, der hænger i loftet. Der skiftes ind imellem rundt mellem MTV og Disney-Channel. Foran på bordet ligger hendes mobiltelefon synlig fremme. Men den ringer eller bipper ikke en eneste gang, mens hun sidder der. Hun sidder alene midt mellem alle de andre. Er ikke i kontakt med nogen, men objektet til at kunne komme det er parat.

2. En flok store drenge kommer ind i Caféen. Det regner uden for. Tavst scanner de rummet. Vender sig uden et ord og går ud i regnen igen. Straks de er kommet uden for, tager to af dem deres mobiltelefoner op af lommerne. Ringer op. Alle står stille og afventer. Samtalerne afsluttes, og flokken går. Samtidig med det kommer Simon og Peter ind i cafeen. Sætter sig uden at sige noget ved det store bord i midten. De spiller på den enes mobil. Taler ikke med andre. Stemningen er noget opkørt i dag. En pædagog råber af nogle drenge. Beder dem om at slappe lidt af - opføre sig ordentligt. Det fyger med ukvemsord. Peter og Simon reagerer ikke. En gruppe spiller poker i et hjørne. Lidt uden for rundkredsen sidder en af de store drenge. Han sidder lidt tilbagetrukket fra de pokerspillende andre og sms'er. I det modsatte sofahjørne flyder tre drenge. De har hver sin mobil i hånden. Sidder og snakker og kigger specielt på den midterste drengs mobil. De driller ham med, at en pige hele tiden sms'er til ham. Mehmet og Izmir spiller fodboldspil, som er placeret under den store fladskærm. Izmirs telefon ringer flere gange, og imens han taler, venter Mehmet uden et ord. Mens de spiller, ligger Izmirs mobil på kanten, og fra den lyder der tyrkisk musik.

Musikken blander sig med lydene fra Counterstrike, som kan ses/høres på den store fladskærm.

3. Det er fredag aften og der er fest på Klubben. Godt 40 unge i alderen 12-17 år har fundet vej hertil. De fleste er dem, som plejer at komme i klubben. En enkelt flok ukendte kigger ind. Går hurtigt igen. Der er en livlig gåen ud og ind af lokalet. Der er voksne 'vagter' både ude og inde. Midt i rummet langs væggen sidder Anna. Hun har siddet på denne plads det meste af aftenen. Hele tiden med sin mobil i hånden. Hendes blik er det meste af tiden fæstnet til displayet. På et tidspunkt sætter hun sig op på en af de høje barstole og snakker lidt med Petra, der har bar-tjans. Anna tager et par billeder med kameraet ud i rummet. Derefter synker hun ned i en sofa med sin mobil igen. Petra er den eneste, hun taler med hele aftenen.

Disse tre scener stammer fra mit feltarbejde og udgør det primære empiriske materiale bag denne artikel, og vil, sammen med et par andre scener fra felten, blive flettet ind i teksten (med blå skrift). Mit fokus er at iagttage, hvordan mobiltelefonen indgår i det sociale rum: Hvordan de unge bruger den, hvornår den er slukket, hvad den fylder både som genstand visuelt og auditivt. Jeg har *ikke* set, hvad de skriver, når de sms'er – dvs. min vinkel ligger ikke på indholdet af det kommunikerede; men på AT de skriver⁵.

Klubben er en stor del af de unges hverdagsliv, hvor de hænger ud, snakker, spiller og ikke mindst er sammen med hinanden efter skoletid⁶. Helt centralt i denne væren sammen er mobiltelefonen. Som scene 2 viser bipper og udsender den musik. I denne kontekst ringer den ikke ret meget, da det er for dyrt, og de fleste har fri sms. Objektet sidder konstant i hånden på de fleste, og hvis den ikke er der, så ligger den i lommen – altid tilgængelig. Så godt som alle har mobiltelefon, og de få, der ikke har, fortæller, at deres lige er blevet hugget. Ud over at man ikke må stjæle de andres telefoner, har klubben ingen regler omkring mobiltelefonen, og der er ingen ekspliciterede normer for brugen af den. Den er der bare, som var den en del af de unges påklædning.

Medialiseret privathed

Fra at være en kanal for kommunikation er mobiltelefonen i dag et medie for flere funktioner. Den muliggør etableringen af et virtuelt rum, hvor intimitet og fortrolighed er mulig. Man kan benytte telefonen mange steder. Når man er alene, hjemme i privaten; men også når man færdes ude i offentlige eller i semi-offentlige rum. Uanset hvor man er, så kan man med mobiltelefonen etablere et frirum. Man kan midt i det offentlige sidde og være ganske privat. Sådan har det vel forholdt sig altid. Man har kunnet lukke omverdenen ude og gå i 'biografen inde i sig selv'. Men med mobiltelefonen er man ikke bare være privat alene, men privat sammen med andre. Medialiseringen muliggør, at privatheden breder sig og flyder ud i det offentlige rum.

Privatheden brydes i disse situationer således, at den interpersonelle kommunikation ikke længere kun er privat, men også offentlig, ved at mediet gør opmærksom på situationen og ved at omkringstående delvis indvies i samtalens indhold. Desuden virker situationen oftest tilbage på kommunikationssituationen, således at de talende er bevidste om andres opmærksomhed (Stald 2000:5).

Den allestedsnærværende kommunikerer har ikke blot betydning for dem, der kommunikerer, men får betydning i det rum og de sociale sammenhænge, hvorfra der tales/skrives. De unge er altid situerede, når de bruger mobiltelefonen. Når de anvender den, skabes et midlertidigt personligt reservat, hvori der gøres territoriale fordringer. Som den naturligste ting i verden forglemmer de sig og 'privater den' i det offentlige rum. Anna i scene 3 er et eksempel på denne 'gåen privat'. ...Midt i rummet langs væggen sidder Anna. Hun har siddet på denne plads det meste af aftenen. Hele tiden med sin mobil i hånden. Hendes blik er det meste af tiden fæstnet til displayet. På et tidspunkt sætter hun sig op på en af de høje barstole, og snakker lidt med Petra, der har bar-tjans. Anna tager et par billeder med kameraet ud i rummet. Derefter synker hun ned i en sofa med sin mobil igen. Petra er den eneste hun taler med hele aftenen. Anna er bænkevarmer, men undgår at udstille sig som en sådan, da hun er travlt optaget af at kommunikere med 'nogen' andre. Mobiltelefonen beskytter hende. Med Erving Goffmans' begreber kan man sige, at hun udvider sit personlige rum midt i det ellers offentlige rum.

Territorier

Goffman skriver om det elementære livs sociale former og sætter fokus på hverdagslivet i og på offentlige steder, på selvets territorier og forholdet mellem det

private og det offentlig. I min kontekst er det relevant at inddrage to aspekter fra Goffmans univers. *Det første* er Goffmans udfoldelse af selvets territorier, og de krænkelse territoriale fordringer kan have for andre i det sociale rum. Altså hvordan udvides det personlige rum, og hvordan indtages og privatiseres det offentlige i og med ens egen anmassende privathed? For *Det andet* har Goffman igennem sit forfatterskab søgt at præcisere den samhandlingsorden (den orden og struktur), der findes i sociale situationer, hvor mennesker mødes ansigt til ansigt. Når man mødes, udvikler der sig en orden, der følger egne regler og strukturer. Han beskriver den offentlige orden som *Den regulering der bestemmer en persons håndtering af sig selv og andre under og i kraft af hans umiddelbare tilstedeværelse blandt dem* (Jacobsen et al 2004:18). Der er tale om en række sociale samfærdselsregler, som ikke viser, hvad folk ønsker at gøre, men de måder de gør det på. Det virker, som om disse sociale færdselsregler er i opbrud, hvilket kan iagttages i omgangen med bl.a. mobiltelefonen. De unge i klubben er i samme rum, de omgås hinanden, mødes ansigt til ansigt, men den allestedsnærværende mobiltelefon muliggør også, at de er on-line præsent med mange andre. De er i en lokalitet, men er potentielt tilstede i flere andre. Men lad mig først med hjælp af Goffman præcisere, hvordan de unge 'går privat'.

I essayet "Selvets Territorier" fra bogen *Relations in Public. Microstudies in the Public Order* (1971 – på dansk fra 2004) skelner Goffman mellem tre typer af territorier. 1) 'Faste', som er forsynet med en form for geografisk afmærkning og knyttet til en fordringshaver. Et hus eller en matrikel er et klassisk eksempel på et fast territorium. De faste territorier er rumligt og stedsligt forankrede. 2) 'Situationelle', som er en del af det faste udstyr eller inventar. Det kan være en bænk i en park, et bord på en restaurant, et togsæde, som man kan forlange at lægge beslag på i et vist tidsrum. Det situationelle territorium indtages for en periode og opgives senere. 3) 'Egocentriske', som individet bringer med sig. Hos Goffman er tasken det klassiske eksempel, i dag vil det i endnu højere grad være mobiltelefonen. Både de situationelle og de egoistiske territorier kan man ønske at få, få og derefter forlade eller opgive igen. Og vi gør alle forskellige ting for at opnå dem. Goffman opererer med otte forskellige territorier: *Det personlige rum, båsen, hylsteret, brugsrummet, rækkefølgen, besiddelsesterritoriet, informationsreservatet og samtalereservatet*. Lad mig uddybe de mest oplagt, og koble dem til min empiri. *Det personlige rum* (2004:161), hvor man etablerer en zone omkring sig og derved opnår et midlertidigt situationsafhængigt reservat, som man som enkeltindivid kan bevæge sig i midten af.

I klubben etableres sådanne zoner af personligt rum. Fx i scene 2: *Simon og Peter* kommer ind i Caféen. Sætter sig uden at sige noget ved det store bord i midten. Spiller på den enes mobil. Taler ikke med andre. Stemningen er noget opkørt i dag. En pædagog råber ad nogle drenge. Beder dem opføre sig ordentligt. Det fyger med ukvemsord. *Peter og Simon reagerer ikke*. Drengene sidder midt i rummet. De siger hverken hej eller goddag. De gør ikke nogen opmærksom på deres kommen, og heller ikke på deres aktivitet. De sidder midt i et rum, hvor der er ca. 15 andre, hvor musikken spiller, og det fyger med råb. De sidder helt afskåret fra alle de andre, som var de ikke tilstede. Sammen er de gået privat. Fra samme scene: ... *En gruppe spiller poker i et hjørne. Lidt uden for rundkredsen sidder en af de store drenge. Han sidder lidt tilbagetrukket fra de pokerspillende andre og sms'er*. Denne unge fyr er både med og ikke med. Han sidder tilpas tæt ved de andre poker-spillende; men samtidig er han tilsyneladende ikke en del af deres aktivitet. Han er på en og samme tid på stand-by, samtidig med at han er i sit eget univers. Man kan også gøre fordringer på *båsen* (2004:164), som oftest er et velafgrænsede rum. Besiddelsen af denne bås har ofte en alt eller intet karakter. Der er tale om let synlige grænser, som kan forsvares. Fx kan et togsæde være en bås. I et tog kan passagerne forsøger at tilkæmpe sig to sæder ved siden af hinanden, de breder sig ved at stille bagage eller ved at lægge overtøj på det sæde, de ikke selv benytter. Der kan også gøres fordringer på en *bås*, selv om man ikke er tilstede. Fx kan 'fars stol' være præsent som én, kun han sidder på, eller som man rejser sig fra hvis han kommer. I klubben er den mest attraktive *bås* computer nr. 7. Man får den efter 'først til mølle' princippet, enten ved at skrive sig op til den, eller simpelthen komme først ved skiftetid (man spiller 1 time, herefter kommer et nyt hold til). Får man ikke nr. 7, kan man enten tage til takke med en af de andre, eller vente en time til næste runde. Nybegynderne udi Counterstrike får ikke nr. 7. *Hylsteret* (2004:170) er ifølge Goffman den reneste form for egoistisk territorialitet - det kropslige reservat. Det er huden, der dækker kroppen, og tøjet, der dækker huden. Det er kulturelt bestemt, hvilke dele af hylsteret, der skal beskyttes. Anno 2006 opfatter 'vi' i vores vestlige verden det, at være iført burka og tørklæde som værende kvindeundertrykkende, omvendt opfatter det helt 'naturligt' at vi beskytter (og tildækker) bestemte legemsåbninger, det være sig de genitale, hvorimod munden og næsen er blottet. Hylsteret kan opfattes som en afsluttet enhed; men de unge i klubben har fået en ekstra gevækst i kraft af mobiltelefonen. Det handler ikke kun om hvor meget, man benytter den digitale og mobile kommunikation; men også om, at mange

unge har internaliseret teknikken i deres kroppe. Mobiltelefonen gror simpelthen ind i deres krop, og bliver et vedhæng til kroppens rækkevidde. Her synes der at være et generationsaspekt på spil. Næsten alle voksne benytter mobiltelefon; men det er de færreste, som har den som en indgroet del af kroppens hylster. De voksne som går med telefonen i hånden og konstant kigger på displayet virker nørdede eller nybegynderagtige. *Informationsreservatet* (2004:70) er de kendsgerninger og oplysninger om en, man gerne vil kunne kontrollere adgangen til. Ifølge Goffman ønsker vi en privathed over breve, vores lommer og vores taskers indhold. Disse artefakter kan opfattes som en del af individet. I dag vil mobiltelefonen og e-mailen så absolut være informations-reservater. Førhen hensatte det at have haft indbrud i ens faste territorium, i ens hjem, ofte den bestjålne i en følelse af at være blevet befamlet og klædt af. I dag vil den samme følelse af indgreb opstå, hvis ens mobil bliver bekigget af uvelkomne øjne. Indbakker på mobilen og på e-mailen er steder, hvor utroskab i stor stil afsløres. Ejermanden opfatter mobiltelefonen eller e-mailen som sit informationsreservat, sågar som en del af sig selv og glemmer at slette hemmelige beskeder; men indbakken ér let tilgængelig. I det hele taget er mobiltelefonen en sladrebank, idet GPS-funktionen kan afsløre eller fortælle hvor genstanden befinder sig, hvilket både forældre og politi kan have stor gavn af. Mobiltelefonen fungerer som virtuel navlestreng (Rheingold 2002; Ling 2004). *Samtalereservatet* (2004:172) drejer sig om et individs ret til at kunne bestemme; hvem der kan indlede en samtale, hvornår den kan finde sted, og hvem der kan blande sig. Ligeledes at man selv som individ kan bestemme, om man vil være privat eller om det er ok at andre overhører ens samtaler. Hos Goffman er det en pointe, at højere rang, jo flere penge og jo ældre man er – jo større er alle selvets territorier. Hans eksempel er, at der på fattighospitalet ingen døre, man dør midt i det hele uden skærme rundt om sengen. I dag kan en sådan territorialfordring ses i IC-3 togene. Hvis man har råd eller er buisness-man, kan man købe en 1.klasses billet, og få mere plads til benene, mere rum omkring sig, blive betjent og ikke mindst være afskærmet fra alle dem på 2. klasse.

Krænkelser

En af denne artikels pointer er, at retten til selv at bestemme om man vil være privat, er blevet minimeret i kraft af mobiltelefonen. Mobiltelefonien udfordrer den kulturelle grænsedragning mellem det private i det offentlige.

Goffman pointerede, at når folk befinder sig i det offentlige rum og blander sig med hinanden, udfordres de territorieagtige reservater. At blande sig med hinanden behøver ikke betyde en social interaktion, men blot det at man er i cirkulation, eller at der er tale om kontaktløs interaktion. Hos ham er de centrale forseelser, *indtrængen, forstyrrelse, indgreb, anmasselse, overtrædelse, forurening, tilsvining, besmittelse – kort sagt, en krænkelser* (2004:176). Kroppe kan krænke og besudle andres hylstre. Blikket – det gennemborende blik – kan være en krænkende indtrængen. I vores kultur eksisterer der en øjendisciplin, hvor man lærer at kigge og ikke glo. De lydlige forstyrrelser, som et individ kan lave, kan andre opfatte som påtrængende forstyrrelser. Larm fra naboen inde ved siden af kan trænge ind. Ligeledes kan andres kropsefterladenskaber - det være sig deres legemlige udskillelsesprodukter såsom spyt, lort, sved eller deres madpakker, øl, chips etc. - opleves som tilsvinende og anmassende. Man kan føle sig trådt for nær. Andres lugte, både dårlig ånde og kropslugte, kan opleves som forstyrrelser, der ikke på samme måde som blikket, kan afbrydes. Jeg kan lukke øjnene hvis jeg ikke vil se, men jeg kan ikke lukke ørerne eller næsen. Spor af ukendte andres kropsvarme som sæder på offentlige toiletter, tøj der lige er taget af, som man skal låne kan genere på sammen måde som spor på kroppen af madrester. Nogle oplever det krænkende at se andre spise andres efterladenskaber, eller at man bruger hinandens tandbørster (2004:180). Den prototypiske territorialkrænkelser sker når et individ forgriber sig på et reservat og enten trænger ind eller trænger sig på. Den ekstreme indtrængen er voldtægten, hvor man gør fordringer på en anden, og den anden ikke kan skærme sig for. At trænge sig på kan også være med sin kropslige fylden (man møver sig frem, fx ved ind- og udstigning i tog, hvor folk hæmningsløst møver), eller at man ønsker at have mere rum eller at tilkæmpe sig et større område, end andre mener, tilfalder en. Det kan både ske ved, at man gør for vidtrækkende fordringer på de omkringværendes personlige rum, eller på områder der opfattes som offentlige, som man ikke kan gøre fordringer på, det kan bl.a. ske ved at man er højroset, så lyden trænger sig på.

Lyd er i det hele tage grænseoverskridende. Ifølge antropologen Edward Hall så lærer vi kulturelt at opfatte, indoptage og afskærme både lyd og rum. Noget trænger ind, andet går lige igennem. *Rumperception er ikke alene et spørgsmål om, hvad der kan perciperes, men også om, hvad der kan lukkes ude* (Hall 1966:49). Høj musik eller mobilsnak kan irritere og forstyrre (ifølge Goffman: krænke) de omkringsiddende. Den form for krænkelser, den lydlige trængen sig på, kan i dag

opleves i ethvert tog, hvor utallige mennesker taler højt og indtrængende i deres mobiltelefoner. Jeg vil hævde, at der her ikke tale om 'at nogen' trænger sig på, men mere om 'en trængen sig på': Der trænges på, der indgribes, der krænkes. Hvis det forholder sig således, er det måske kun et spørgsmål om tid, før denne lydlig trængen sig på, er blevet så normaliseret, at man ikke krænker andre. Spørgsmålet er selvfølgelig, om det overhovedet giver mening i denne kontekst at fokusere på og holde fast i et noget voldsomt begreb som krænkelse, når det drejer sig om at forstyrre andre. Hvorfor ikke holde os til irritation eller forstyrrelse?

At *irriterer* ifølge "Nudansk Ordbog" at driller, pirre eller ophidse. At *forstyrre* betyder at larme eller støje. At *krænke* betyder både at bryde, tilsidesætte, fornærme og såre. Ifølge "Etymologisk Ordbog" betyder krænkelse: At overtræde love, vanære, fornærme, skade eller forurette. Opslaget i "Ordbog over det danske Sprog" ((1929/1994) deler ordet krænkelse i fem betydninger: 1) Gøre legemlig svag, afkræfte, svække. 2) Tilføje fysisk skade eller ødelæggelse: ødelægge, nedbryde, beskadige, fordærve. 3) Om lovstridig, utilladelig eller anstødelig handling: bryde, overtræde, tilsidesætte, lade hånt om. 4) Tilføje vanære, skændsel (fx at have samleje med en kvinde uden for ægteskabet). 5) Fremkalde legemlig eller åndelige kvaler hos en (pine, plage, volde sorg eller ærgrelse). Tilføje en fornærmelse, fornærme, såre. (ex "Det krænker mig, at du har så lidt tiltro"). Der er altså tale om et langt mere omfattende begreb, som både indeholder at larme og drille; men som også indeholder det grænseoverskridende aspekt, når man tilsidesætter eller lader hånt om andres grænser, eller fremkalder legemlige eller åndelige kvaler.

Når man krænker andre, er deres afgørelsen af, hvad der sker med deres fordringer netop ikke hørt. De får overskredet (krænket) deres grænse. Christa Lykke Christensen skriver i artiklen "Kroppens grænse": *Grænseoverskridelsen kan have karakter af en udvidelse og åbning, hvor kroppen ligesom slår portene op, eller af en invasion, et overfald, hvor kroppen reagerer ved beskyttende at lukke de grænser, den hidtil har defineret sig indenfor* (1992: 181). Den evige snakken løs i det offentlige rum, som kan anskues som en lydlig performance, er en lydlig invasion, man som tilhører/tilskuer *ikke* kan melde sig ud af. Man er tvangsindlagt til de andres grænseoverskridelser, og det er så godt som umuligt at gøre sine evt. andre grænser gældende. Grænserne for, hvad der er tilladeligt, er ikke givet en gang for alle; men de er kulturelt bestemte og dermed foranderlige. Grænsen opstår i et socialt mellemværende i en form for gensidig anerkendelse, eller ved en ikke-ankerkendende,

men passiv accept. Overskrides disse grænser, er der tales om en krænkelse, som både kan fornærme, ødelægge og lade hånt om andre; men som også kan være det første skridt i en genforhandling af, om nye grænser skal gøres gældende. Med Goffmans vokabular vil man kunne sige, at samhandlingsordenens færdselsregler udfordres. Interessant er det dog, hvor meget indsigelse man kan gøre mod de efterhåndende grænseløse grænser, der gør sig gældende i det mobiltelefon landskab.

Sharing

Som beskrevet er de unge på klubben altid situerede og lokaliserede, når de bruger mobiltelefonen. Ved anvendelsen skabes et midlertidigt personligt reservat, hvori der gøres territoriale fordringer. Som den naturligste ting i verden forglemmer de sig og 'privater den' i det offentlige rum. Det får som vist betydning i den sociale kontekst, både for de inkluderede og de ekskluderede, der ikke har en kinamands chance for at se, høre og vide, hvor de andre er på vej hen. Et klip fra scene 1. *Foran Sanne på bordet ligger hendes mobiltelefon synlig fremme. Men den ringer eller bipper ikke en eneste gang mens hun sidder der. Hun sidder alene midt mellem alle de andre. Er ikke i kontakt med noget, men objektet til at kunne komme det er parat. Sanne sidder isoleret, og er ej med i noget virtuelt netværk. Søren Langager benævner en pige som hende som dobbelt ensom (Langager 2006). Hun er både ensom det konkrete sted hun sidder, og ensom i det virtuelle rum. Ingen har hende koblet til et af de virtuelle netværk, som ellers fungerer som sværme, som kan kontaktes i en og samme besked. Sværme sidder og pludselig flytter de sig (insektsværme letter, mennesker går). De, der ikke er med i sværmen, ved ikke hvor sværmen går hen, hvorfor den forsvinder, endsige hvorfor de ikke skal med. Sværmen letter i hvert fald uden Sanne. Men har det ikke altid været sådan? Der i er for sig ikke noget nyt i, at nogen bliver ekskluderet og sidder alene tilbage. Forskellen er bl.a., at en del af eksklusionen ikke sker ansigt til ansigt – ingen siger noget direkte – men beskeder bipper ind på en række af de andres mobiltelefoner. Der skrives, siges, kommunikeres, og Sannes kommunikationsobjekt ligger stille: klar, parat, død! Derved er hendes forladthed dobbelt. Hun er uden for den virtuelle sociale bonding.*

Lad mig tilføje et andet element i denne form for præsented. Scene 4: *Jeg sidder sammen med Petra og Aisha ved det lange bord i midten. Petra er optaget af at få fat i Marlene, som lige før var inde at vende på klubben. Nu er hun taget hjem; men Petra når hende med en sms. Petra proklamerer, at hun keder sig. Aisha foreslår, at de kan*

lave noget sammen, men siger samtidig, at det også er ok, hvis Petra ikke gider. Petra svare ikke. Sidder og skriver, afventer svar og skriver igen. Aisha har ikke en mobiltelefon fremme. Jeg spørger hende, om hun har en, og hun siger: ”Både ja og nej. Jeg har en, men jeg bruger den ikke herhøve”. Jeg spørger hvorfor. Aisha svarer: ”Fordi jeg hellere vil tale med folk rigtig”. Petra har nu ikke hørt fra Marlene i et par minutter. Mens hun venter, fortæller begge piger mig, hvilke former for elektrisk udstyr de har derhøve. Aisha har egen computer, dvd, et digitalt fotografiapparat, tv på værelset. Petra har ikke noget af det; men hun har sin mobiltelefon, og det er det Hun afbryder sin sætning, da en ny sms bipper ind. Jeg spørger Aisha, om det tit er sådan, når dem hun er samme med sidder og sms’er. ”Ja, det er det, og det er meget uhøfligt”. Petra rejser sig. Marlene ønsker hun skal komme. Hun går, og vi sidder tilbage. Man kan benævne noget af det, der sker i denne situation som demonstrativ præsenthed. Petra kommunikerer sit nærvær, sit tilstedevær – men ikke kun der, hvor hun fysisk befinder sig. Mens hun er lokaliseret et sted, er hun mere optaget af *måske*, at være på vej til et andet. Hun kommunikerer til sin veninde: ’Her er jeg’, samtidig med at hun fortæller os, at vi altså er før kedelige og derved sådan set allerede er en del af en forhåndenværende fortid. Mobiltelefonen muliggør, at hun kan koble sig til og fra alt efter hvilke meldinger og følelser, der rammer hende *helt* privat. Petra deler ikke displayet med os. Vi er koblet fra og kan ikke se og høre, hvad Petra og Marlene skriver. Vi kan gætte, men ellers sidder vi som statister i Petras ’jeg-er-på-vej-væk’ show, som udspilles i hovedet på os. Og Aishas markering af at ”det er uhøfligt”, stå ukommenteret hen. Denne konstante ’vi-er-på-vej-væk’ ses også i scene 2: *En flok store drenge kommer ind i Caféen. Det regner uden for. Tavst scanner de rummet. Vender sig uden et ord og går ud i regnen igen. Straks de er kommet udenfor, tager to af dem deres mobiltelefoner op af lommerne. Ringer op. Alle står stille og afventer. Samtalerne afsluttes, og flokken går. De cruiser rundt. Ser om det sker noget. Hvis ikke, ser man kun ryggen af dem. Drengene har en anmassende pluralitet i deres kommen og gåen. De er konstant klar til at lette og sværme videre. Deres tilstedeværelse i det aktuelle rum holdes i et alternativitetspres – altid er der kontingens.*

Lad mig knytte det, der er på færde sammen således: De skriver/*samtaler*, hvilket kan kaldes *Sharing1*, altså der hvor man vitterlig konverserer med en anden eller markerer sin væren parat. Her kan man måske sige, at man *er i* sit netværk eller sammen med sine venner i det sociale rum eller i et forbundet virtuelt rum. Man kan

være fysisk sammen, når man er på samme sted; men muligheden for 'at være sammen' med andre (virtuelt) ændrer også den måde, man er tilstede og 'sammen' med hinanden (fysisk). Måden at bruge ordet 'sammen' forandres og får ny betydning på samme måde som ordet 'venner' på Arto. Her er en ven ikke nødvendigvis én, man kender og holder af, men én som man har accepteret må stå på ens venneliste. De digitale kommunikationsformer omformer forholdet mellem sted og person, mellem privat og offentlig, men også mellem hverdagslige betegnelser som ven og 'at være sammen'. For det andet er der omkring mobiltelefonerne masser af *om-tale*, som også kan kaldes *Sharing*², altså der hvor man taler med *tredjemand* om den udveksling man har ført med en *anden*. Det ses bl.a. i scene 2: [I det modsatte sofahjørne flyder tre drenge. De har hver sin mobil i hånden. Sidder og snakker og kigger specielt på den midterste drengs mobil. De driller ham med, at en pige hele tiden sms'er ham.](#) Her kan man sige at netværket *deles* - hvilket blot er en anden, potenseret måde at være i sit netværk på. For det tredje udvides den talendes territorium i kraft af sin fylden i det sociale rum. Her bevidner de der også er tilstede i rummet diverse samtaler, idet de ufrivilligt er med på 'en lytter', lad mig kalde det *Medlytten*. De talende er på én og samme tid offentlige, mens 'de privater den', hvilket kan lade sig gøre, idet de udvider deres personlige rum. Dette er Izmir's adfærd et eksempel på: [Mehmet og Izmir spiller fodboldspil, som er placeret under den store fladskærm. Izmir's telefon ringer flere gange, og imens han taler venter Mehmet uden et ord. Mens de spiller ligger Izmir's mobil på kanten og fra den lyder der tyrkisk musik. Musikken blander sig med lydene fra Counterstrike, som kan ses/høres på den store fladskærm. Mehmet står reelt bare og venter, mens Izmir taler. Det er umuligt *ikke* at høre, hvad Izmir siger, så Mehmet er, som de øvrige i rummet, tvangsindlagt til at medlytte. Den måde drengene er sammen omkring fodboldspillet er hele tiden afbalanceret efter, om Izmir skal tale eller ikke-tale. Taler han ikke, afspiller hans mobiltelefon musik for fuld styrke. Izmir har gjort det fælles rum til sit. Han fylder det hele, privater det.](#)

Jeg vil også kunne sige at han 'hjemmer den', han mer-territorialiserer. Verbalformen 'at hjemme den' eller 'der hjemmes' er mine neologismer, som netop skal vise, hvordan vi har forskellige taktikker for at erobre rum (Winther 2006). Der er tale om taktikker, måder at *bruge* rum på, og ikke en permanent bemægtigelse af et sted. Man kan opøve taktikker til at kunne 'hjemme den' forskellige steder, som ikke har noget med ens hjem at gøre. Man kan 'hjemme den', lade som om man er hjemme, gøre som derhjemme, agere hjemligt (Winther 2006:189). Når det drejer sig om 'at

hjemme den' i forhold at kunne føle sig hjemme (enten derhjemme, men også på et hotelværelse, på rejse, eller i Klubben), så sætter man sine spor, domesticerer territoriet, og man kan derved føle sig hjemme. At tale om et mer-territorium er en tilføjelse til de- og reterritorium. Her er der tale om noget 'ekstra'. Mer-territorium nedbryder eller nyskaber ikke det, der før har været; men det lægges oveni. Der er tale om et bonustillæg. Jeg substantialiserer mer-territoriet og gør det til mer-territorialisering, derved til en taktik frem for et rum. 'At hjemme den' eller 'hjemning' er *mer-territorialiseringstaktikker*, måder at fylde på. At fylde er en form for insisteren på, at man er tilstede. At man eksisterer. Derved viser man, at man er der. Fx når man rydder op og glemmer noget, eller sætter fotografier af familien på kontoret. At mer-territorialisere er også en form for at bryde ind i både andre mennesker hverdag eller optagethed. Man bryder ind. Gør andet til sit, eller insisterer på ens egen tilstedeværelse i de andres liv. Post-kortet er et eksempel. Med dette lille postkort bryder man ind i den andens liv med et livstegn fra det fjerne. "Her er jeg, og jeg har det godt!". Ude af rækkevidde, og alligevel tilstede. E-mailen og sms'en er en andre kommunikationsformer, som muliggør, at vi griber ind i hinandens liv og eksistens, ind i hinandens rum. Mailen og sms'en er mer-territorialisering. Man mailer/sms'er "er du hjemme?", man banker i bogstaveligste forstand på, bryder ind i modtagerens tankerække og bliver derved en del af stemningen, som den anden kan blive rørt af. Via mailen og sms'en bliver vi en del af hinandens intimitet, vi griber vi ind i hinanden, ind i hinandens privathed (Winther 2006:195).

At private den

Scene 5: Udenfor i solen sidder Sally klistret til sin mobiltelefon. Hun har en hættetrøje på og hættens går langt ned over hovedet og øjnene på hende. Det eneste jeg kan se, er en ranglet pige i sort tøj, foroverbøjet over sit display - ventende. Jeg spørger hende, hvad hun laver, og hun siger, at hun venter på, at hendes kæreste skal skrive. Hun må ikke se ham tirsdag og torsdag for hans mor, som synes de er for meget sammen. Nu er det *eneste* vigtige at høre fra ham. Hun er meget utilfreds med det hele, men meget glad for at hun kan sms'e med ham. Et par dage efter sidder hun ved bordet i midten af Caféen. En kammerat sidder ved siden af. Sally kigger intenst på sin mobil. Venter på sms fra sin kæreste. Hun bander igen over kærestens mor, som forpester verden for dem, men mobilen redder dem. Hun og kæresten snakker meget lidt sammen i mobil, det er for dyrt; men de sms'er. Hun viser mig displayet,

hvor jeg kan se at hun på to måneder har fået 15.320 sms'er, og sendt cirka lige så mange af sted. Jeg spørger kammeraten, der har siddet ved siden af uden at sige noget, hvordan hun bruger sin mobiltelefon. Hun fortæller, at hun ikke bruger den ret meget. Hun ringer mest hjem til sin mor, og siden hun fik den i januar 2006 (for otte måneder siden), har hun i alt fået og sendt ca. 200 sms'er. Sally griner. Om Sallys grin er på ingen måde hånligt, mere overbærende eller forundret over kammeraten. Sally er optaget af sin egen verden og ikke mindst af sin kæreste. Hun er et eksempel på én, der både laver en zone af personligt rum omkring sig, men som samtidig iscenesætter sin sms'en ganske demonstrativt. Hendes 15.320 sms giver prestige, og hun viser gerne sit display frem, så man kan se at det ikke er løgn. Det private fungerer, som en distinktionsmarkør over for de andre i det offentlige.

'At private den', en måde at være privat midt i det offentlige rum. Det er en måde at lade sit eget territorium flyde ud. Det kan foregå på flere måder. For det første kan man være fysisk tilstede midt i et fælles socialt rum, samtidig med at ens egoistiske reservat omslutter én. Derved går man privat midt i det offentlige rum, lukker af, omslutter sig og etablerer et hylster omkring sig (både som selvbeskyttelse men også som ekstra fylden i rummet). For det andet kan privathed også være at udstille det private (enten private tanker eller private rum) via offentligt tilgængelige medier⁷. Ifølge "Politikens Filosofi leksikon" betyder privat: *at berøve. 1. noget bæreren el. subjektet har privilegeret adgang til. 2. noget, som andre kun kan få adgang til, idet subj fortæller det. 3. noget som ikke kan kommunikeret til andre.* Man kan blive berøvet og berøve andre. Den der berøves, krænkes. Den, der berøver, krænker. Man kan få berøvet sit habengut, sit jordiske gods. Men også sin krop og sine territorier. Modsat kan man berøve andre deres mulighed for privathed. Ikke ved at berøve dem det de har, men ved at eksponere og performe sin egen og derved opløse grænsen for eller skabe et usikkerhedsfelt for, hvad der er privat, og hvad der er offentligt.

Vi hævder i projektet "Hvor går grænsen? Højspændingsæstetik og etisk kvalitet i den aktuelle mediekultur", at *intimitet i dette felt altid er en performet intimitet eller en medialiseret intimitet – følelserne er performede, bekendelsen er performativ. Den private historie er iscenesat med henblik på at fungere i det offentlige rum – den er privat og offentlig på én gang, en privat-offentlig form der også peger tilbage på de felter, den handler om og på, at dette usikkerhedsfelt altid også har været felt for magtkamp; for opløsningen af grænser skaber også nye grænser.* (Anne Jerslev: i

indledningen til konferencen ”Medialiseringen af det private” afholdt på Københavns Universitet d. 6.12.2006). Spørgsmålet er, om den private historie, når den fortælles i en mobiltelefon, er iscenesat og performet ’med henblik på at fungere i det offentlige rum’ eller om den ’bare’ er privat.

Goffmans brugte i *The presentation of the Self in Everyday Life* (1959) dramaturgien som analytisk metafor for den menneskelige samhandling i hverdagslivet. Goffmans påstand var *ikke*, at livet er en scene, og at vi er skuespillere; men *at mennesket består af forskellige selver, som præsenteres gennem sociale handlinger* (Hviid Jacobsen et al 2002: 91). Når vi er i en given social sammenhæng, ønsker vi at gøre et bestemt indtryk, og vi forsøger at kontrollere de indtryk, andre får af os. Goffman opererede bl.a. med begreberne *front- & backstage*. Der var tale om en adskillelse mellem den synlige, offentlige scene – frontstagen, og et mere skjult og privat ’bagrum’ eller en backstage. De fungerer begge som scener og sociale rum med samhandlingsordener, med *forskellige* koder for hvad der kan siges og gøres. Goffmans mikrostudier viser, at der var knyttet visse koder til det offentlige og andre til og i private. I dag virker det, som om denne distinktion er faldet væk. Ikke således, at der ikke fortsat eksisterer private og offentlige rum; men som tidligere beskrevet er mange (skamløst) tilstede i det offentlige rum, som var det en backstage up front. De rykker *ikke* ind bagved, men sidder højt og taler midt i det offentlige felt. Det private udfoldes ikke i privaten, bag en lukket dør; men kollegaer, venner eller familie omtales højlydt i diverse offentligt rum. Plien er fraværende, eller også er der noget andet på færde der slet ikke handler om pli. Det virker, som om mange opfatter, at de ikke taler i et offentligt rum; men at rummet er blevet en del af deres situationelle territorium. At få pladsen i toget (båsen ville Goffman sige), betyder mere end at man blot har en siddeplads. Pladsen giver én carte blanche til at fylde – til at merterritorialisere, og til at gøre rummet omkring sig til ens eget, også selv om det kun er for en stund. Derfor begrænser man ikke sin private tale, hverken i sin mobil eller sammen med dem, man evt. rejser med. Man er i sit rum og taler, som var man backstage. Man gør sig ikke bekymringer om at være hverken reserveret, høfligt – ja, privat, eller indtænke de andres fordring om at kunne være fri for medlytten til ens privathed. Et andet eksempel på hvordan et offentligt rum gøres til et privat, stammer fra en begivenhed i Netto: To kvinder står skulder ved skulder og leder efter en varer. Der er ikke andre i deres nærhed. Den ene siger pludselig: ”Jeg kan kun finde den i str. 37”. Den anden svarer: ”Jeg har da fundet en i str. 40”. Hun tager for givet, at

udsagnet om str. 37 er rettet til hende, og bliver noget forbavset, da hun ser den andens ansigt. Den første kvinde ser direkte forurettet ud over at blive talt til. Hun taler i mobiltelefon og hendes tale er rettet til 'en anden' langt derfra. Hun opfatter Netto som sin verden, sit midlertidige personlige rum, og ænser ikke den anden.

Der er to former for spil: For det første en domesticering af det offentlige rum (hvor man agerer og taler, som var rummet ens private), for det andet den performede medialiserede intimitet i det offentlige rum. Diverse bekendelser er performeret og de omkringsiddende er tilskuere. De, der performer ved udmærket godt, at rummet ikke er deres, at det ikke er et privat rum; men det er en uformel scene, hvorpå man kan udspille og italesætte sit helt eget show, oven i købet med tvangsindlagte tilskuere, der ufrivilligt er medlyttere. Der ikke tale om mere eller mindre skæve eksistenser, men om tilsyneladende almindelige mennesker. De to nævnte former drejer sig om at tale: I mobiltelefon i det offentlige rum, eller blot tale såre privat – begge dele uden at tage hensyn til de andre der er i rummet, eller hensyn til dem man taler med eller om. Ved siden af disse lydlig fordringer på territorier muliggør sms'en, både at man som tidligere beskrevet kan 'gå privat', men også at man kan være sammen med dem man udgrænser (jf. scenen om Sanne). Det er en smal sag, at sms'e om hende der sidder lige over for en, eller hende der sidder en række længere fremme i skolen. Hvis sms'en ikke sendes til hende, opdager hun ikke, at hun er genstand for de andres *Sharing2* (mobning, chikane). Reelt kan nogle sidde og være intimt sammen om at skrive sammen om en anden eller nogle andre - og på den måde dele de andre, eller gøre de andre til samtalegenstande - uden at den anden eller de andre, der måske blot befinder sig få meter væk, opdager det. Man kan ekskludere på en ikke transparent måde. Modsat kan man ganske hurtig ved hjælp af klynge sms'ere (sms'ere som sendes til mange i et hug) blive til en offentlig genstand. Billeder, videoer eller bare en sms kan florere i det virtuelle rum, og man ikke en chance for at stoppe det. Scene 6: Josefine, Petra og Christina plager mig til at bage banankage sammen med dem. Der er købt ind til bagning; men den voksne der skulle have bagt, er der ikke. Jeg siger, at det må jeg ikke, men de spørger en af de andre pædagoger, og han siger ok for det. Vi går i køkkenet og bager. Mens kagen er i ovnen, står pigerne i køkkenet og viser hinanden videoer på to af mobiltelefonerne. Det er små film fra skolen. De griner over en af de andre, der ser tåbelig ud. Peter kommer ud til dem. Han har en fræk video på sin mobiltelefon, og alle griner. Kagen skal have lang tid, og pigerne går fra køkkenet og ind i caféen og ligger hen over et bord og snakker om en besked

en af dem er ved at skrive. Griner. Skriveriet er fællespunktet. Mobiltelefonien kan både opleves som en intimisering og en intimidering. Der sker en intimisering, altså en åbning til det fortrolige, personlige og nære. Men når det nære og personlige krænges ud, vises frem og kommer til at leve sit eget liv i det virtuelle, kan det slå over i intimisering, altså noget som skræmmer og indgyder frygt (fra latin intimidare skræmme, af in + timidus bange). Grænserne for, hvem man kan omtale, snakke om og 'share', og hvor man gør det henne, har flyttet sig; men det betyder ikke, at det private og det offentlige er suspenderet, derimod skaber opløsningen af grænser nye grænser.

Tæt på og altid tændt

Et sidste element jeg vil fokusere på, er den evige nærkontakt med objektets betydning for etablering af privathed. I midten af 1960'erne beskrev Edward T. Hall hvordan vores kommunikations- og interaktionsformer er kulturelt funderet og indskrevet i grundlæggende perceptuelle mønstre. Han beskrev de proksemiske mønstre (afstandszoner som vi opererer indenfor i vores omgang med og kommunikationen med andre mennesker). Hall interesserede sig for afstanden mellem mennesker lige som Goffmans interesse var ansigt-til-ansigt relationen. Men den digitale og mobile kommunikation forskyder fokus. Selvfølgelig har man kunnet telefonere siden 1880'erne; men i dag fylder mobiltelefonien så meget, at forholdet til ens mobiltelefon er blevet prægnant. Man er konstant i intimkontakt med genstanden. I klubben ser de hele tiden på deres display. Har ansigtet i en intim afstand af mobiltelefonen (ifølge Hall er den intime afstand 15-45 cm.). De er vævet sammen med genstanden, øjnene er fæstnet, tommelfingeren arbejder hurtigt. Tommelfingeren har overtaget 'fuck fingerens' position som dén uundværlige finger. Det er den, der gør arbejdet; man taler sågar om 'tomb tribes'. Displayet kan både vise skrift, tal, film, spil og billeder. Billede funktionen (MMS (multimedia messaging service)) betyder, at de i en vis forstand kan sidde ansigt-til-ansigt med dem der taler med, hvis de altså taler. Som skrevet så sms'er de mere. Ubevidst tjekker de hele tiden displayet: Er der kommet en besked, de ikke har hørt? Hvad er klokken? Armen, hånden og tommelfingeren er i en næsten konstant bevægelse. To scener fra Klubben viser forskellige måder at være i tæt kontakt med mobiltelefonen. Scene 7: [Petra spiller bob](#). Hun veksler mellem at have mobiltelefonen og bob-køen i hånden. Hver gang hendes modstander skal skyde, skriver hun sms'er til en af sine veninder. Spillet går i

stå. Scene 8: Fest fredag aften. Samuel og Japper - to ca. 13 årige drenge - går ud og ind af lokalet. I den ene hånd har de hver en sodavand, i den anden deres mobiltelefoner. Den ene hånd fører med meget små intervaller colaen til munden, den anden hånd drejer hele tiden mobilen i en sådan afstand, at de kan se displayet. I løbet af aftenen udskiftes colaen et par gange med en toast (colaen bliver forvist til en baglomme), hvorimod mobiltelefonen ikke skifter placering. I disse scener er mobiltelefonen up-front. Japper og Samuel har dem som en selvfølgelig gevækst, en vane. På grund af bob-køen kan Petra ikke have telefonen i hånden, men er nødt til at konsultere den med få minutters mellemrum. Det virker, som om at hendes sms aktivitet kommer ind imellem hende og bobmodstanderen, idet hun ikke kan koncentrere sig om spillet.

Spørger man de unge om, hvornår mobiltelefonen er tændt er svaret: Altid.

Scene 9: Jeg sidder udenfor på en bænk i solskinnet. Observerer drengenes fodboldspil i buret lidt derfra. Efter godt 10 minutter skal de små fra juniorklubben (de 10-12 årige) have banen og hele flokken kommer over til Caféen. Ali kommer og sætter sig ved siden af mig. Han fortæller, at hans mobil blev hugget for 2 måneder siden, men han skal have en ny. Han mangler den meget. Normalt er den ALTID tændt. Jeg spørger ham om det også er tændt når han sover, spiser og i skolen, hvortil han svarer: "Også der". Jeg siger, at jeg nogle gange synes det er træls at blive forstyrret når min mobiltelefon ringer, hvilket han er helt enig i. Rigtig træls; men man slukker ikke. Sådan er det bare. Jeg siger, at jeg har lagt mærke til at der ikke er nogen mobiltelefoner fremme, når de spiller Counterstrike. Ali siger, at han aldrig har sin tændt når han spiller (og det gør han ret meget). Den forstyrrer, og så kan han ikke spille. "Men hvad så, når I spiller fodbold", spørger jeg. Ali svarer: "Nix. Der er de også slukkede. Man kan ikke". Jeg spørger: "Men i skolen går det, og når du spiser?". "Ja" griner Ali.

Altid og aldrig kan godt forenes i Ali's univers. Hans mobiltelefon er *altid* tændt, men da han spiller Counterstrike i timevis, hvor den *aldrig* er tændt må den reelt være slukket ind imellem. Spiller han ikke Counterstrike, spiller han fodbold, og der er den også slukket (på nær hos den der er dommer, og som bruger telefonens stoppeur). Så reelt er der timer hver dag, hvor han ikke er tilgængelig; men i hans bevidsthed er han det *altid*. Måske kan det skyldes sms-funktionen. Hvis telefonen har været slukket popper de indkomne sms'ere straks op, når telefonen tændes. På den måde minimeres a-synkroniteten og tillader ham et minimalt fravær. Tankevækkende er det, hvornår de

vælger at slukke. På Klubben slukkes mobiltelefonen, når man er spiller Counterstrike og fodbold. Aldrig når der spises eller snakkes. Fodbolden kræver en fysik aktivitet, fart og præcision, hvilket ikke er muligt med en mobiltelefon i hånden. Og reelt kan de ikke besvare opkald, mens de spiller, og tabe vil man ikke. Counterstrike kræver total koncentration. Man sidder med høre-bøffer på i hver sin box, og begge hænder er fuldt optaget af at positionere sig, skyde og dræbe. Hvorimod spisning og snakning åbenbart altid kan afbrydes. Og bliver det – selv om en som Ali synes det er 'rigtig træls'. Men ikke så træls, at han vil slukke. I klubkonteksten er Aisha ene om eksplicit at omtale de evige afbrydelser som uhøflige.

Jeg spurgte mange af dem, hvordan de gør i skolen. Om den er slukket, om skolen hører med til *aldrig* eller *altid*. Jeg lavede et gruppeinterview med 6 af drengene på ca. 13 år. De har alle mobiltelefoner. Scene 10: Drengene sidder omkring et bord bagerst i Caféen. De fortæller mig, at de sms'er mest, da det er gratis, og de sms'er meget. Flere hundrede om dagen, og tit går det i ring med nogle få, hvor beskederne så kører frem og tilbage mange gange. Det er deres forældre, der betaler. De synes, det er fedt, at have en smart model; men det vigtigst er at have en. Mehmet siger, han sagtens kan forestille sig, at være uden telefon i en 1 uge. Han siger: "Så lader man da bare være". De andre griner og siger, at det er løgn. Jeg spørger dem, om de må have den tændt i skolen, og det må de ikke. Men det har de – altid! De viser mig begejstret en række 'tyrker tricks', som er de tricks de benytter for at narre lærerne, så de ikke opdager, at de sms'er. I timerne skal de tage kasketten af, og et af de mest brugte tricks er, at lægger deres kasket på bordet foran sig, og inden i den stille mobiltelefonen så de kan se displayet. Herved kan de se de indkomne sms'ere, og selv skrive. Det andet trick er at stille skolebogen på højkant, så det ser ud som om de læser, blikket er rette mod bogen, men lige foran teksten er mobiltelefonen, som blikket jo er rettet mod. De hører nogenlunde efter hvad læreren sige; men mest for at sikre sig, at han ikke opdager, at de er i gang med at skrive eller få (lydløse) beskeder. "Lærerne er dumme, de opdager ikke noget. og hvis de gør, har det ingen konsekvenser" siger Mehmet. Mohammed siger, at det er modsat på den muslimske skole, hvor de får et par på kassen.

Nu kan det måske lyde som om, at de alle, hele tiden, sidder hver for sig begravet i hvert sit display. Sådan forholder det sig dog ikke. En anden scene fra en hverdag tydeliggør flertydighederne: I dag er der godt pakket i Klubben og tonen er rå. En flok tyrkiske drenge spiller fodboldspil – der er der ingen mobiltelefoner fremme. Lidt

derfra sidder Peter, som har gang i flere mobiltelefoner på én gang. En af dem spiller meget høj musik, og personalet beder ham skrue ned. Bagerst i lokalet får en stor gut lektiehjælp. Hans mobiltelefon er ikke synlig. I sofaarrangementet sidder tre af de ældste drenge og snakker. De har ingen telefoner fremme. Fire piger på ca. 13 år kommer og sætter sig langs væggen. Snakker og sms'er. Den enes mobil er i centrum det meste af tiden.

Afrunding

Mobiltelefonerne er en bastant del af rummet. De sidder i hænderne på de unge, de bipper, ringer og spiller. Genstandene er vokset ind i kroppene (og måske også i sindene), og der skal bestemte aktiviteter til, før de slukkes. Hverken de unge eller personalet i klubben stiller spørgsmålstegn til, hvordan telefonerne bruges, hvordan de unge er sammen med hinanden, hvor meget privathed og egen territorialisering det offentlige rum kan fyldes af. Mobiltelefonen er i disse år tegn på frihed på linie med bilen og cigaretten i 50'erne, hvorved det overhovedet at problematisere mobiltelefonens tilstedeværelse i offentlige rum, det være sig både som ringende objekt og som opmærksomhedsmagnet, kan virke grænseoverskridende og som om man er ude på at berøve andre deres frihed⁸.

Goffman skriver: *Spørgsmålet er ikke om et reservat bliver opretholdt som en eneret, delt med andre eller helt opgivet, men snarere hvilken rolle individet får lov at spille i afgørelsen af hvad der sker med hans fordring.* (2004:192). Det virker, som om vi i højere grad end før, er hensat til de andres privathed. Både som tilskuer eller medlytter når privathederne performes, eller når vi sidder sammen skulder ved skulder og bipper løs på hver sin mobiltelefon, uden ord og samfærdsel, uden blik for hinanden – men mest blik for et blinkende display som forbinder os med andre, der ikke er tilsted her og nu; men lige om lidt. Det synes indiskutabelt, at 'The show must go on', og er man ikke en del af showet, er man digital eksileret, én som er sat uden for døren i det offentlige rum, men til gengæld lukket med inde i alle andres offentlige privathed, hvis de altså ikke lukker af og går helt privat.

Noter

¹ I anden halvdel af 2006 lavede jeg et etnografisk feltarbejde i en ungdomsklub i Danmark. Ungdomsklubben er et offentligt fritidstilbud, som er åben for unge i alderen 12-26 år, men benyttes reelt af unge i alderen 12-16 år. Den er lokaliseret i et kvarter domineret af socialt boligbyggeri. Den

- består af tre huse: Et værksted, som primært er til kreativt arbejde, en netcafé hvor der står 12 pc'er, hvorpå der primært spilles Counterstrike, og i midten Caféen, hvor man kan købe juice, yoghurt, te, toast og en portion varm mad, se tv, snakke, lave lektier og spille diverse brætspil såvel som fodboldspil. Desuden et lille køkken og et personalekontor. Personerne er selvfølgelig anonymiseret.
- ² D. 24. november 2006 kunne man i "Urban" læse, at der på verdensplan i 2006 er solgt 986 millioner mobiltelefoner. Man regner med, at salgstallet for 2007 vil være 1,2 milliarder.
- ³ I en kommentar i Information d. 7.11.2006 kalder Tommy Bernstein den person der ikke er i besiddelse af en mobiltelefon eller i det hele taget ikke benytter den digitale teknologi for en 'digital immigrant'.
- ⁴ Udbredelsen af mobiltelefoner er ikke proportional med en nations økonomi. Fx har Jamaica med en befolkning på 2.7 mill. 2 mill. mobiltelefoner. Jf. Heather A. Horst & Daniel Miller: *The Cell Phone – An Anthropology of Communication*. 2006
- ⁵ Ditte Lauersen analyserer i sin ph.d. afhandling *Det mobile samtalerum* (juni 2006) hvad der skrives og tales om hos en gruppe 14-årige. Hendes greb er selve kommunikationen (både opringninger og sms'ere).
- ⁶ Den har åbent alle dage fra 11-17 (undtagen lørdag) og et par gange om ugen frem til kl. 21.
- ⁷ Jf. Anne Scott Sørensens arbejde med Web-blogs i forskningsprogrammet "Hvor går grænsen – højspændingsæstetik og etisk kvalitet i den aktuelle mediekultur".
- ⁸ Forleden var jeg til ikke at opponere mod.

Litteratur

- Castells, Manuel (2006): *Masseindividuelle medier*. Fra www.turbulens.net. Turbulens # 9 november 2006.
- Christensen, Christa Lykke (1992): "Kroppens grænser". I *Grænser*, s.177-199. Kulturstudier nr.15. Aarhus Universitetsforlag.
- Fink, Hans (1992): "Om grænsernes måde at være grænser på". I *Grænser*, s. 9-30. Kulturstudier nr.15. Aarhus Universitetsforlag.
- Heather A. Horst & Daniel Miller (2006): *The Cell Phone – an Anthropology of Communication*. Oxford/New York. Berg.
- Hall, Edward T. (1966): *Den skjulte dimension – menneskets opfattelse og brug af rum*. København. Nyt Nordisk Forlag. Arnold Busck, 1973.
- Green, Nicola (2003): "Community Redefined – Privacy and Accountability", p. 43-56. In *Mobile Communication* ed. Kristóf Nyíri. Passage Verlag. Vienna.
- Goffman, Erving (2004): "Selvets territorier", s. 160-193 i: *Social samhandling og mikrosociologi*. Red. Michael Hviid Jacobsen & Søren Kristensen. København. Hans Reitzels Forlag. Opindeligt fra *Relations in Public: Microstudies of the Public Order* (1971)
- Jacobsen, Michael Hviid & Søren Kristiansen (2004). "Social samhandling og mikrosociologi". Introduktion i *Erving Goffman – social samhandling og mikrosociologi*, s. 9-32. København. Hans Reitzels Forlag.

Langager, Søren (2006): '*Risikounge*' eller bare moderne ungdomsliv? - unge i en digital tidsalder. <http://copenhagen.socinc.net/documents/generic/Langagerdansk.pdf>

Laursen, Ditte (2006): *Det mobile samtalerum*. Ph.d afhandling. Odense. Syddansk Universitet

Ling, Rich (2004): *The mobile connection*. San Francisco. Elsevier Inc.

Ordbog over det Danske sprog (1929/1994). Bind 11, s. 603. Gyldendal.

Rheingold, Howard (2002): *Smart mobs*. Cambridge. Basic Books.

Stald, Gitte (2000): "Telefonitis: Unge danskeres brug af telefonen i IT-tidsalderen". I *Mediekultur*, s.4-22.

Winther, Wentzel Ida (2006): *Hjemlighed – kulturfænomenologiske studier*. København. Danmark Pædagogiske Universitets Forlag.

Ida Winther er adjunkt ved Institut for Pædagogisk Antropologi, Danmarks Pædagogiske Universitet.